

MORDET I GLUPEN ÅR 1915

Skogsbyn Glupen

F.d. skogsbyn Glupen i Ljustorps socken ligger ungefär 6 - 7 km fågelvägen väster om Öppoms by i Ljustorp. Gångvägen söderut till Myckelsjö by i Indals socken är 2 km. Det är kan-ske väl pretentiöst att kalla Glupen för en by eftersom den bara bestod av en såg och två små torp. Omkring 1850 hade här uppförts en vattendamm med en enbladig såg i Snägdbacken, men redan 1886 monterades sågen ner och flyttades. Det första torpet i Glupen (Öppom 5:5) avsåndrades den 3 juli 1848 och det andra torpet (Öppom 5:6) den 6 november 1871. I det senare köpeavtalet anges: "samt de hus som nu redan på torpet äro uppförda". Köparen var kanske inte den första 'nybyggaren' på torpstället Öppom 5:6. Det var kanske byggnader, som tillhörde sågen. Den s.k. 'sågstugan' hade tidigare förmodligen nyttjats av sågverksarbetarna.

Johan Berggren och Maria Höglin utanför den s.k. 'bagarstugan' i Glupen, som var deras hem i flera decennier.

Foto (1930-talet): Jona Jonsson.

Rivalernas ankomst

Fastigheten Öppom 5:6 i Glupen övertogs 1883 av makarna Höglin från Indal. Av de fyra ut-flugna barnen återvände dottern Maria (f. 1874) omkring år 1913 till torpet. Enligt sängen kom en man vid namn Jonas Olsson Sundberg (f. 1847, i Röde, Alnö församling) allmänt kallad 'Eriksson' under litet egendomliga omständigheter i kontakt med människorna i Glupen. Han var behjälplig med skötseln av Marias torp någon tid och blev 'fästfolk' med henne. Eriksson ansåg sig behöva arbeta på annan ort en tid. När han återvände fann han, att en annan person kommit in i bilden, en invandrad hälsing, som hette Johan Berggren (f. 1858). Med honom kom Maria att bli sammanboende.

Tragiskt svartsjukedrama

'Eriksson' var en stor kraftig karl i motsats till Berggren, som var en liten puckelryggig gubbe. 'Eriksson' hade sagt, att han skulle spöa upp Berggren, så snart han fick tag på honom. Han hade även hotat att döda honom. Berggren var naturligtvis rädd för 'Eriksson'. En dag hade en man från bygden som letade lös-springande hästar på skogen kommit till Berggrens. Han frågade om hästarna hade syntts till. Plötsligt kom då Berggren ut med ett gevär riktat mot honom. "Tänker du skute?" "Nej, men jag trodde det var 'Eriksson' som kom!"

Ett svartsjukedrama kom att utspelas mellan de två männen och det slutade med att Johan Berggren med ett hagelskott sköt ihjäl sin förmente rival fredagen den 15 oktober 1915. Han anmälde sig själv till landsfiskalen i Indal och hävdade att 'Eriksson' skjutit mot honom med pistol (?). Marias bröder tog sig till Glupen för att göra en egen undersökning (!). De sköt skott här och där i stugväggen. När landsfiskalen med följe kom för att ut-

reda brottet, så syn-tes flera skotthål. Maria berättade att när hon såg 'Eriksson' komma, så sprang hon och göm-de sig i jordkällaren. Efter att ett skott smällt av hade Berggren ropat: "Kom fram nu Maria, för nu är det färdigt!" Berggren blev åtalad i vederbörlig ordning, men frikändes av rätten. Gärningen ansågs ha inträffat i självförvar. Johan Berggren kunde därefter återvända till Glupen och sin Maria.

En övergiven separator i Glupen. En gång betraktades separatorn som en stor uppfinning i jordbruket. Foto (2008): Arne Johansson.

De sista åren

Paret levde långt in på 1940-talet med två kor, 15-20 getter och på jakt. Berggren var dock mer jägare än odalman varför jorden inte gav tillräckligt foder åt djuren. Maria och Berggren tvingades därför att regelbundet gå omkring i bygden och tigga hö av bönderna. De blev på så sätt mycket väl igenkända personer i bygden. Det hö som skänktes drog man hem på en höslåde. Under senare år hamnade de i svår misär. Berggren togs om hand av folk nerifrån Öppoms by och hjälptes att komma in på Timrådalens sjukhem. Här avled han år 1946 i en ålder av 88år.

De återstående byggnadsresterna av Johan Berggrens och Maria Höglins bostad i Glupen sommaren 2008. Besökarna fr. v. Lars-Axel Rönngren (Öppom), Bengt Hammarberg (Ös-tanskär) och Märta Rönngren (Öppom). Foto (2008): Arne Johansson.

Maria levde kvar ensam däruppe i Glupen ännu en tid. Hon flyttade från 'bagarstugan' och in i 'sågstugan'. Av åldersskäl flyttade hon så småningom till Hässjös nya ålderdomshem Strandbo. Maria Höglin avled på Sidsjöns sjukhus år 1956 i en ålder av 82 år. 'Glupmaria' som hon allmänt kallades, blev den siste invånaren i den lilla skogsbyn Glupen. Nu, efter snart sex årtionden, har den med stor möda uppbrutna odlingsmarken växt igen med busksly och ungskog. Ännu någon tid kommer förmultnade byggnadsrester att vittna om att här levde och verkade människor för inte så länge sedan.

*Arne Johansson
Järkvissle*

Tack till Gun & Bengt Hammarberg, Östanskär, Lars-Åke Melin, Kävsta, Märta & Lars-Axel Rönngren, Öppom, Olof Ulander, Tuna, och Lars-Erik Westerlund, Micksäter, för hjälp med artikeln.

Källor:

Bok; Byggd i förvandling del III, avsnitt; Glupen-skogsbyn som dog. Nedskrivnen berättelse av Lars Vesterlund. Ljustorps Hembygdsförenings hemsida; www.ulander.com/ljustorp/